

Aylık Suriye Bülteni

Sorunlu Mirası Aşmak

Ekim 2025

Özet

Ekim ayı, Suriye’de Esad rejiminden kendisine kalan enkazın ve devraldığı sorunlu mirasın yarattığı sıkıntıları aşma yönünde ortaya konan çabaların yoğunlaştığı bir ay olmuştur. İç güvenlik bağlamında; Lazkiye’den İdlib’e, Şam kırsalından Deyrizor’a kadar uzanan geniş bir coğrafyada terör hücrelerinin çökertilmesine, uyuşturucu kaçakçılığına yönelik operasyonlara ve eski rejim kalıntılarının tasfiyesine odaklanılan yoğun bir süreç yaşanmıştır. Bununla birlikte İsrail’in, Kuneytra bölgesindeki işgal girişimleri ve SDG ile Halep’te yaşanan şiddetli çatışmalar ülkenin karşı karşıya kaldığı tehditleri hatırlatmıştır. Siyasi alanda ise; Yüksek Seçim Komisyonunun devrim sonrası kurulan ilk meclisin seçimle göreve gelen 119 üyesinin isimlerini açıklaması tarihi bir gelişme olmuştur. Ancak sahadaki fiili durum sebebiyle Rakka, Haseke ve Süveyda bölgelerinde seçimler ertelenmek zorunda kalmıştır. Diplomasi alanında; Devlet Başkanı Ahmed Şara’nın Moskova ziyareti ve Kremlin’de Rusya lideri Vladimir Putin ile gerçekleştirdiği görüşme, Suriye’nin çok taraflı dış politika anlayışının en somut örneği olmuştur. Diğer yandan İngiltere’nin, Heyet Tahrir el-Şam’ı terör örgütü listesinden çıkarması ve Almanya’dan 14 yıl sonra ilk ticaret heyetinin Şam’ı ziyaret etmesi, uluslararası izolasyonun kırılmasında kaydedilen ilerlemeleri gözler önüne sermiştir. Ekonomik alanda ise; Dünya Bankasının Suriye’ye ilişkin raporu, Suriye ekonomisinin ihtiyaç duyduğu uluslararası desteği açık biçimde ortaya koyarken, Suudi Arabistan ve Rusya’nın petrol tedariki taahhütleri, Körfez ülkelerinin yardım programları ve Dünya Bankası ile IMF düzeyinde gerçekleştirilen temaslar, Suriye’nin kalkınma sürecine dair atılan adımların yoğunluğunu göstermiştir.

İç Güvenlikte Çok Boyutlu Mücadele, İç Siyasette Konsolidasyon

Lazkiye vilayeti merkezli olarak gerçekleştirilen operasyonlar, eski rejim unsurlarının tasfiye sürecinin devam ettiğini ve bu unsurların halen iç güvenlik tehdidi oluşturabildiğini göstermiştir. Suriye güvenlik güçlerinin, söz konusu bölgede önemli ve kritik şahıslara suikastlar düzenleyerek eyalette istikrarsızlık yaratmayı planlayan bir hücrenin çökertildiğini açıklaması dikkat çekmiştir. Diğer yandan, Lazkiye kırsalındaki Kardaha kentinde gerçekleştirilen kapsamlı güvenlik operasyonu sırasında ise devrik rejimin kilit isimlerinden Namir Badi’ el Esad ve sözde "Dağ Taburu" komutanı Kusay İbrahim’in de aralarında bulunduğu çok sayıda çete üyesinin tutuklandığı bildirilmiştir.

Bununla birlikte Suriye İçişleri Bakanlığı, Lazkiye kırsalında ülkenin kuzeybatısındaki bir kampta bulunan ve Suriye ordusuna entegre olmayı reddeden Fransız asıllı bir grubu silahsızlandırmaya çalıştı. Ancak Özbek ve Tacik asıllı silahlı unsurların olaya müdahale etmesiyle Suriye ordusu operasyonu durdurmak zorunda kaldı ve bu gruplarla anlaşma yoluna gidildi. Müdahale eden Özbek ve Tacik unsurların yayınladıkları video görüntüsünde “Bugün Fransız muhacirlere, yarın sana ve bana saldırırlar” demeleri, yabancı savaşçıların mevcut hükümete ne kadar sıkıntı çıkarabileceklerini ortaya koyması açısından önemlidir.

Şam kırsalı bölgesinde DAEŞ terör örgütüne yönelik operasyon gerçekleştirilmiştir. Suriye İçişleri Bakanlığı, Şam kırsalındaki bir DAEŞ hüccresinin çökertildiğini, üyelerinden birinin tutuklandığını ve diğer ikisinin ise etkisiz hale getirildiğini duyurmuştur. Bu gelişme, başkent Şam çevresinde geride kalan aylarda da gözlemlendiği üzere, DAEŞ unsurlarının varlığını sürdürme ve eylem kapasitesini muhafaza etme arayışında olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Bu ay en dikkat çekici iç güvenlik operasyonlarından biri ise, uyuşturucu kaçakçılığına yönelik gerçekleştirilen müdahale olmuştur. Suriye İçişleri Bakanlığı kaynaklarından edinilen bilgiye göre, güvenlik güçleri Şam kırsalında 12 milyon Captagon hapı ele geçirmiştir. Bu operasyon, ülkedeki en büyük uyuşturucu kaçakçılığı operasyonlarından biri olarak kayıtlara geçmiştir. Eski rejimin mirası olarak kalan uyuşturucu ticaretinin faaliyet ağlarının tasfiye edilmesi konusunda atılmış önemli bir adımdır. Humus vilayetinin Kuseyr bölgesinde ise Suriye dışına kaçırılmak üzere olan bir anti-tank füze sevkiyatına el konulması, silah kaçakçılığına yönelik mücadelenin de yoğunlaşarak sürdüğünü ortaya koymuştur.

Diğer yandan Deyrizor bölgesinde, Suriye Enerji Bakanlığına ait bir otobüsün hedef alındığı ve dört petrol tesisi güvenlik görevlisinin hayatını kaybettiği bir saldırı gerçekleşmiştir. Enerji altyapısını ve bu altyapıda çalışan personeli hedef alan bu tip terör eylemlerinin, Suriye'nin ekonomik toparlanma sürecini sabote etme bağlamında araçsallaştırılabileceğini ortaya koymuştur. Buna paralel biçimde, Halep'in Şeyh Maksud ve Eşrefiye mahallelerinde gerçekleşen Suriye Güvenlik Güçleri ile SDG arasındaki çatışma, SDG'nin Suriye'nin bütünlüğüne yönelik tehdidini ve merkezi otoritenin tesisi konusundaki muğlak tutumunun yarattığı gerilimi bir kez daha gözler önüne sermiştir. Suriye Savunma Bakanı Muhraf Ebu Kasra, Halep'teki şiddetli çatışmaların ardından SDG komutanı Mazlum Abdi ile acil ateşkes konusunda anlaşıldığını duyurmuştur. Bununla birlikte SDG komutanı Abdi'nin, SDG'nin Suriye ordusuna entegre edilmesi hakkında yaptığı açıklamada "Suriye Savunma Bakanlığı ve Ordu Komutanlığında iyi pozisyonlar elde etmeyi umuyoruz" ifadelerini kullanması,

entegrasyon sürecinin sadece askerî değil, aynı zamanda siyasi-yapısal boyutlarının da karmaşık olduğunu göstermiştir.

Öte yandan İsrail'in, Suriye topraklarına yönelik işgal girişimleri ve saldırıları ekim ayında da kesintisiz devam etmiştir. Yerel kaynaklar, İsrail işgal güçlerinin Kuneytra'nın güney kırsalındaki Sayda el-Hanut köyünün merkezine girip kısa süre sonra da geri çekildiğini bildirmiştir. Yine Kuneytra'nın kuzey kırsalında, İsrail güçlerinin yeni bir işgal saldırısında bulunduğu ve Cebat el-Hashab bölgesindeki saldırıları sonucunda bir kişinin yaralandığı bildirilmiştir.

Siyasi geçiş süreci bağlamında Suriye Yüksek Seçim Komisyonu, Beşar Esed'in devrilmesinden sonra kurulan ilk parlamentonun seçilmiş 119 üyesinin isimlerini açıklamıştır. Bu gelişme, Suriye Devrimi'nin zaferle sonuçlanmasının ardından kurumların yeniden inşa edilmesi sürecinin somut bir adım olmuştur. İlk parlamentonun oluşturulması yeni Suriye'nin meşruiyet temellerinin güçlendirilmesi anlamında kritik bir kilometre taşı olmuştur.

Bununla birlikte Rakka, Haseke ve Süveyda bölgelerinde seçimlerin ertelenmek zorunda kalması sahadaki fiili durumun bir dayatması olmuştur. Rakka ve Haseke bölgeleri SDG'nin kontrol ettiği alanlar, Süveyda ise Dürzi milislerin kontrol ettiği bölgelerdir. Bu bölgelerde seçimlerin ertelenmesi kararı, siyasi katılımın ve temsiliyet mekanizmalarının tüm toplumsal kesimleri kapsayacak şekilde adil ve güvenli koşullarda gerçekleştirilmesi hedefinin olduğunu göstermiştir. Gıyabi seçim süreçleri tercih edilmemiştir.

Diplomasi: Moskova'dan Bölgeye Çok Taraflılık

Suriye Devlet Başkanı Ahmed el-Şara, Suriye Devrimi'nin ardından ilk kez Rusya'ya ziyarette bulunmuş ve Kremlin'de Rusya lideri Vladimir Putin ile görüşmüştür. Bu zirve, Suriye'nin benimsediği çok taraflı ve pragmatik dış politika anlayışının en üst düzeydeki tezahürü olmuştur. Ancak asıl dikkat çeken olgu, Suriye'nin geleneksel müttefikine geri dönmesidir. Daha önce Rus ve Suriye güvenlik kurumları arasında gerçekleştirilen temaslar ve Dışişleri Bakanı Şeybani'nin Rusya görüşmelerinin ardından Şara'nın yaptığı Moskova ziyareti, Suriye'nin Rusya Federasyonu ile stratejik düzeyde ilişkilerini sürdürme motivasyonunu ortaya koymaktadır. Bu zirvede Rusya ve yeni Suriye yönetimi arasında siyasî, askerî ve ekonomik konular başta olmak üzere stratejik alanlarda işbirliği konuları gündeme gelirken Rusya'nın, Suriye'nin Baniyas limanına yaklaşık 750.000 varil petrol teslim edeceğinin bildirilmesi en dikkat çekici sonuçlardan biri olmuştur. Sonuç olarak Rusya-Suriye yakınlaşması, Suriye'nin İsrail sebebiyle karşı karşıya olduğu güvenlik tehdidine yönelik geleneksel müttefikine yeniden yanaşmasının ilk adımları olarak yorumlanmıştır.

Şara'nın Moskova ziyareti ile eş zamanlı olarak, İran Ulusal Güvenlik Yüksek Konseyi Genel Sekreteri Laricani de Rusya'yı ziyaret etmiştir. Daha sonra Rusya'nın Suriye Özel Temsilcisinin İran'ı ziyaret etmesi, İran'ın Rusya aracılığıyla yeni Suriye yönetimi ile temas kurma isteği ve girişimi olarak yorumlanmıştır. Bu gelişme, İran'ın Suriye'deki konumunu yeniden tanımlama arayışında olduğunu ve Rusya'yı bu süreçte arabulucu olarak kullanmaya çalıştığını göstermiştir. Ancak Suriye hükümetinin, İran noktasında son derece katı ve sert tutumunda henüz bir değişiklik yaşanmamıştır.

Bununla birlikte İngiltere'nin, Heyet Tahrir el-Şam'ı terör örgütü listesinden çıkardığını duyurması, Batılı ülkelerin yeni Suriye yönetimine yaklaşımında yaşanan paradigma değişimine dair bir somut gösterge olmuştur. Diğer yandan, Almanya'nın Şam Büyükelçiliği Maslahatgüzarı Clemens Haach'ın açıkladığı üzere, bir Alman ticaret heyetinin 14 yıl sonra ilk kez Şam'ı ziyaret ederek Suriye-Avusturya-Almanya İş Forumu'na katılması, Suriye'nin Batı dünyası ile ekonomik normalleşme sürecinin de başladığını göstermiştir. Bu ziyaret, Avrupa'nın en büyük ekonomilerinden birinin Suriye ile ticari ilişkileri yeniden kurma konusundaki iradesini ortaya koymuştur.

Suriye Dışişleri Bakanı Şeybani, Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdulrahman El Sani ile Doha'da, Suriye'deki son gelişmeler hakkında bir görüşme gerçekleştirmiştir. Bu temas, Körfez ülkeleri ile Suriye arasındaki stratejik işbirliğinin derinleştiğini göstermiştir. Öte yandan Suriye Dışişleri Bakanı Şeybani, Lübnanlı mevkidaşı ile görüşmüş ve Suriye'nin Lübnan ile geçmişte yaşanan tüm sorunları aşmaya ve iki ülke arasındaki karşılıklı saygı ve ortak çıkarlar temelinde ilişkileri güçlendirmeye istekli olduğunu ifade etmiştir. Bu süreçte Lübnan Cumhurbaşkanı Joseph Aoun'un; İsrail ile müzakere yapmanın gerekliliğini vurgulaması, Suriye ile yeni bir sayfa açılacağını teyit etmesi ve Lübnan Dışişleri Bakanı Yusuf Raji'nin, Beyrut'un İsrail ile doğrudan müzakereyi reddetme konusundaki tutumunun değişmediğini vurgulaması, Lübnan'ın Suriye ile yakınlaşma ve İsrail'e mesafeli durma eğilimini ortaya koymuştur. İlaveten Suriye Cumhurbaşkanı Ahmed Şara, Suudi Arabistan'daki 9'uncu Gelecek Yatırım Girişimi Konferansına katılmış, Suud yetkilileriyle üst düzey görüşmeler gerçekleştirmiş ve bir panelde konuşmuştur. Ziyaret bağlamında Suudi Arabistan ve Türkiye'nin destekleriyle Suriye hükümeti, resmî olarak Kosova Cumhuriyeti'ni tanımış ve Esed rejiminden kalma politikadan vazgeçmiştir.

Ekonomide Uluslararası Destek İhtiyacı

Dünya Bankası; "Suriye'de 2011-2024 Yılları Arasında Fiziksel Hasar ve Yeniden Yapılanma Değerlendirmesi" başlıklı raporunda, Suriye'nin yeniden inşasının maliyetini yaklaşık 216 milyar dolar olarak tahmin ettiğini açıklamıştır. Söz konusu

raporda yer alan bu tespit Suriye'nin ekonomik olarak yeniden yapılanma ve kalkınma bağlamında ihtiyaç duyduğu uluslararası desteğin boyutunu açık biçimde göstermiştir.

Suudi Arabistan'ın Suriye Büyükelçisi Faisal bin Saud Al-Majfal, Kral Salman İnsani Yardım Merkezinin (KSRelief) dünya çapında 1.056'dan fazla gıda projesini hayata geçirdiğini duyurmuştur. Bu projelerden 110 tanesinin Suriye'de faaliyete başladığını ve bunların 145 milyon doların üzerinde bir değere sahip olduğunu açıklamıştır. Bu rakamlar, Körfez ülkelerinin Suriye'ye yönelik insani yardım ve kalkınma desteğinin boyutlarını ortaya koymuştur. Suudi Arabistan'da konuşan Ahmed Şara ise, Suriye'nin dünyaya yük olup insani yardıma muhtaç bir ülke olmaktan çıkmak istediklerini ve yardımlarla değil, yatırımlarla kalkınacaklarını ifade etmiştir.

Suriye Ekonomi Bakanı Muhammed Yasir Barniye ve Suriye Merkez Bankası Başkanı Abdülkadir El-Husriya, Washington D.C.'de düzenlenen IMF ve Dünya Bankası toplantıları kapsamında Uluslararası Para Fonunun Mali İşler Departmanı çalışanları ve IMF'nin Suriye misyon başkanı ile bir toplantı gerçekleştirmiştir. Ayrıca, Suriye Merkez Bankası Başkanı Abdül Kadir el-Husriya, yeni Suriye para biriminin altı farklı değerde basılacağını duyurmuştur.